
Nad publikáciou *Taneční věda: Východiska, přístupy a perspektivy*

{ }

Ivica Liszkayová

Dorota Gremlicová (ed.), Lucie Hayashi (ed.)
Taneční věda: Východiska, přístupy a perspektivy
 Praha: Nakladatelství AMU, 2025.
 1. vydání, 348 stran, ISBN 978-80-7331-691-4.

Publikácia *Taneční věda: Východiska, přístupy a perspektivy* vznikla v roku 2025 na Akademii múzických umění v Prahe v rámci projektu podporeného z prostriedkov Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace a ponúka ojedinelý knižný počín, výnimočný v stredoeurópskom regióne a ešte výnimočnejší v Českej republike. Pútavý červený obal publikácie so skicou umeleckého pohybu láka dotknúť sa knihy, zahĺbiť sa do ponúkaných myšlienok a nechať sa unášať tancom. Veľký nadpis na obálke knihy *Taneční věda* napovedá, že ide o niečo veľkolepé. Knižná novinka je odozvou na nedostatok domácej literatúry v českom (ale aj slovenskom) jazyku. Odborníci HAMU tak boli postavení pred obrovskú výzvu zaplniť medzeru a pripraviť nový titul o vzácnej problematike, akým tanečná veda je. Využili skvelé spojenie dvoch mimoriadne osožných prístupov, zužitkovanie zahraničných literárnych zdrojov v spojitosti s osobnými skúsenosťami z pedagogicko-vedeckej praxe.

Kolektív českých vedeckých elít z oblasti tanečného umenia sa chopil neľahkej a priekopníckej úlohy. Pri príprave kolektívnej monografie si stanovil cieľ zosumarizovať mnohoročné výsledky výskumných, bádateľských a pedagogických

aktivít v tanečnom umení na akademickej pôde HAMU i mimo nej. Najzákladnejší cieľ publikácie bol rozobrať a pomenovať samotnú problematiku disciplíny – tanečnú vedu, možné využívanie tajomných pojmov tanečnej vedy a ich porozumenie z rozmanitých prístupov. Taktiež nazeranie z rôznych uhlov pohľadu sa mi javí ako logické a zároveň vydarené. Premyslené premostenie využitia prekladovej literatúry v spojitosti s osobnými skúsenosťami ponúka teóriu s konkrétnym praktickým využitím. Výsledné dielo na 346 stranách je pre nastupujúcu generáciu českých (ale aj slovenských) bádateľov prínosné, obdivuhodné a nápomocné. Predpokladám, že posluží aj mnohým ďalším generáciám.

Sedem českých tanečných teoretikov a teoretičiek a vedcov a vedkýň naprieč všetkými generáciami, konkrétne Josef Bartoš, Lucie Dercsényi, Dorota Gremlicová, Lucie Hayashi, Helena Kazárová, Zuzana Rafajová a Daniela Stavělová, ponúka v publikácii svoje overené skúsenosti z výskumnej praxe, prístupy a postoje k samotnej problematike tanečnej vedy, pojmom, významom, tézám, hypotézam a dopĺňajú ich o vecné argumenty. Cez individuálne nazeranie na problematiku pomenúvajú a rozoberajú jednotlivé okruhy skúmanej problematiky, ktorých je obrovské množstvo. Sú chronologicky usporiadané do jednotlivých kapitol a podkapitol publikácie, ponúkajú svoje výklady k stanoveným predmetným záujmom a dokladajú vlastné výskumné úvahy opreté o bohatý bibliografický aparát publikácií z Čiech a Európy. Zostavené literárne veľdielo je výborne rozdelené na dve

základné nezávislé časti: *Taneční věda v českém prostředí a Tanečněvědné texty v překladech*. Každá zo spomínaných častí má svoj osobitý charakter, ale aj špeciálny význam. V prvej časti knihy publikované kapitoly charakterizujú samotných autorov, približujú, z akého spektra tanečnej vedy pristúpili ku skúmanej problematike, čomu sa v priebehu svojej vedeckej kariéry venovali, zároveň ponúkajú osobný prístup k nachádzaniu hľadaných, vopred zafinovaných faktorov a odpovedí.

Vo svojich príspevkoch sledujú historické línie tanečného umenia, súčasné trendy vo výskumných procesoch a hľadajú pomenovania pre perspektívy vývoja tanečnej vedy vo všeobecnom svetovom teritóriu, ale aj špecifickom českom prostredí. Využívajú poznatky z viacerých metód analýz tanca, poznatky dejín tanca, vnárajú sa do psychológie tanca, využívajú sociologické náhľady a poukazujú na možnosti manažmentu tanca. V druhej časti knihy sa autori opreli o zahraničnú literatúru a začlenili do nej celé veľké prekladové state, ku ktorým ponúkajú komentár a zdôvodnenie použitia.

Vďaka tomuto realizačnému kľúču sa čitateľ môže začítať do oblasti mapujúcej perspektívy choreológie, kde je možné z pera Doroty Gremlicovej získať poznatky o základnej ideji vedy o tanci, osvojiť si najpodstatnejšie pojmy a koncepcie vedy. Autorka zároveň v krátkosti zahŕňa samotnú genézu a pole pôsobnosti tanečnej vedy vo veľmi zrozumiteľnom výklade.

Druhá spoluautorka, Helena Kazárová, v nadväzujúcej kapitole ponúka pohľad, akými cestami sa uberala tanečná

historiografia, aké nástroje využívala pre potreby tanca, a zároveň ponúka výklad o odlišnostiach tanečnej vedy od dejín hudby a divadla. Rovnako súhlasím s tvrdením autorky, že interdisciplinárny prístup je pre tanečnú vedu a vedcov nevyhnutný a mimoriadne prospešný.

K mladším autorom monografie patrí vedkyňa a pedagogička Zuzana Rafajová, ktorá sa v publikácii zamerala na problematiku uchovávanania, ale najmä prenášania dobového baletného repertoáru. V knihe venuje pozornosť mnohorakým aspektom súvisiacim s komplexnou problematikou dobového tanca. Či už je to názvoslovie, chápanie obsahu historického diela, vyhľadávania dostupných prameňov o dobových dielach, ale aj úskalia notácie pohybu či overovania autenticity.

Vo štvrtej kapitole sa odкрýva pozadie analýzy tanca ako takého, ako aj úvahy o viacerých špecifikách alebo fenoménoch. Je predstretá aj úplne základná úvaha, či je vôbec potrebné tanec analyzovať. Dve autorky kapitoly, Dorota Gremlicová a Lucie Hayashi ponúkajú a rozoberajú jednotlivé modely, koncepty, vymedzujúce rámce a iné spôsoby procesu analýzy. Venujú pozornosť štruktúrálnej analýze tanečných foriem, predstavujú metódu americkej antropologičky Adrienne Kaepplerovej, približujú sémantickú analýzu či model analýzy podľa Janet Adsheadovej. V nasledujúcej kapitole je venovaná pozornosť Labanovej analýze tanca a jej využitiu v súčasnosti, ktorú zostavila ďalšia spoluautorka – Lucie Dersényi. V tanečnej praxi je práve Labanova analýza pomerne často využívaná, opiera

sa o fyzickú skúsenosť a má mnohoraké využite. Ako vedecká disciplína je vhodná pre takmer všetky oblasti pohybového vzdelávania a umeleckej praxe, či už pre pedagógov, choreografov, tanečníkov, terapeutov, ako aj teoretikov. Pokračujúca kapitola od Daniely Stavělovej s názvom *Od etnochoreológie k tanečnej antropológii a späť* upozorňuje vo svojom pohľade, že je nevyhnutné si všímať tanečnú kultúru ľudu, v akom kultúrnom, historickom a politickom kontexte vzniká. Venuje pozornosť daniu od 19. storočia a značnú pozornosť venuje folklórnemu hnutiu od päťdesiatych rokov 20. storočia. V závere kapitoly sa venuje súčasnej podobe etnochoreológie. Kolektív autorov dopĺňa svojím príspevkom mužský zástupca tanečných vedcov – Josef Bartoš, ktorý si zvolil nazeranie na zadanú problematiku tanečnej vedy prostredníctvom psychológie tanca. Vracia sa do nedávnej českej minulosti a pripomína prvé práce o psychológii tanca Jana Reimoseru. Taktiež približuje vývoj v tejto oblasti v druhej polovici 20. storočia v Česku, kedy sa začala psychológia tanca na potreby tanečnej vedy uplatňovať prostredníctvom štrukturalistických a postštrukturalistických myšlienkových tradícií.

Nasledujúca kapitola, opäť z pera Doroty Gremlicovej, ktorá hovorí o tanci v spojitosti spoločenského správania, nastoluje viacero vedeckých otázok – od typu, či existuje sociológia tanca, cez konceptualizáciu sociologického štúdia tanca na konci 20. storočia až po perspektívu v choreografii. Lucie Hayashi svojím zamyslením prispieva ďalšou mimoriadne

vzácnou previazanosťou dvoch odborov, a to spojenie tanečného výskumu s umeleckým manažmentom, pričom vychádza zo svojich skúseností v českom umeleckom prostredí.

Do záverečnej kapitoly prvej časti publikácie prenikol optimistický názor o kontinuálnom prepojení pri výchove vedeckých osobností pre tanečnú vedu, čo zaručuje, že sa stará o výchovu nasledovateľov tých, ktorí vzácnu publikáciu v roku 2025 zostavili.

Výber vytipovaných textov na preklad do druhej časti publikácie pochádza z anglického, nemeckého a francúzskeho jazyka a obsahovo dopĺňa výskumné a vedecké názory formulované v prvej časti publikácie samotnými autormi. Prekladové state sa opierajú o normy používané v zahraničnej literatúre, čím sa celá publikačná práca kolektívu autorov *Taneční věda: Východiska, přístupy a perspektivy* obohatila o vzácny materiál uznávaný vo veľkej časti Európy. V komentároch k prekladovým statiam ponúka tím českých odborníkov vlastné pohľady a čitateľa nabáda k zamysleniam nad neobvyklými vzťahmi, súvislosťami, väzbami a prepojeniam v rámci úvah o tanečnom umení v nasmerovaní pre tanečnú vedu. Mimoriadne oceňujem výber prekladových textov z cudzojazyčných originálov tak, že predstavujú teoretické formulácie v nadčasovosti

významov pojmov, všeobecnej platnosti a adaptovateľnosti vo všetkých tanečných žánroch. Výber prekladových textov je rozmanitý a pestrý, čo sa týka tematiky aj obsahu. Cenná je aj snaha samotného formulovania jednotlivých oblastí tanečného výskumu v rôznom geografickom i historickom kontexte, autori formulujú veľmi jasne zásadné otázky, ktoré možno klásť aj v súčasnosti.

Všetky vyššie spomenuté atribúty a charakteristiky predloženej knižnej publikácie vytvárajú významný základ a príležitosť na ďalšiu medzinárodnú diskusiu a spoluprácu nielen odborníkov v oblasti tanečnej vedy, ale aj medzi univerzitami a špecializovanými pracoviskami v medzinárodnom meradle. Publikácia spĺňa všetky parametre vedeckej práce, je napísaná na vysokej odbornej úrovni a ja ako čitateľka vnímam, že autori publikácie – Josef Bartoš, Lucie Dercsényi, Dorota Gremlicová, Lucie Hayashi, Helena Kazárová, Zuzana Rafajová a Daniela Stavělová, stáli pred extrémne náročnou úlohou pred jej vytvorením. Patrí im obrovské uznanie za precíznu výskumnú prácu zhmotnenú do publikácie *Taneční věda: Východiska, přístupy a perspektivy* a prajem novovzniknutému knižnému titulu, nech je obľúbený medzi odborníkmi z oblasti tanečnej vedy a tanečného umenia nielen v Českej republike, ale aj za jej hranicami.